

280276 Imprimat legal. - 1. MAI. 1928

Anul I. Nr. 1.

E. O.

20 Februarie 1925.

REVISTA NOASTRĂ

PUBLICAȚIA SOCIETĂȚII CULTURALE «LUCEAFĂRUL»
A LICEULUI «GH. BARIȚIU». ~ APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ.

798 788

S U M A R:

Cuvânt înainte	<i>Redacția.</i>
Concepția clasicismului	<i>R. Paul.</i>
Fantoma apelor	<i>O. Vassu.</i>
Isus	<i>A. Roșca.</i>
Versuri	<i>A. Roșca,</i> <i>O. Vassu și A. Opreșiu.</i>
Obiceiuri din Oltenia	<i>M. Enătescu.</i>
Cronica mărunță	<i>R. Paul, O. V.</i> <i>și S. Cupcea.</i>
Dela Societatea de lectură	<i>A. Roșca.</i>

Bibl. Univ. Cluj
Nr. 732 1926

280276

Cuvânt înainte

Revista de față este o încercare a activității școlare, de aceea cei ce vor citi-o, să nu judece aceasta, după anumite prejudecăți, cari consideră micile entuziasme ale tinerimii școlare ca simptome de emancipare. Da, s'ar putea numi emancipare, dar aceasta este o emancipare intelectuală, care nu se poate naște decât din dorința de muncă și a valorificării timpului. În paginile revistei se vor publica tot felul de încercări, cari privesc literatura, arta și știința. Elevii vor avea un mijloc de a-și îndrepta atenția mai stăruitor asupra diverselor probleme, din cari să-și însușiască un produs propriu. Nu se vor publica numai lucrările trimise de elevii liceului nostru, ci și ale elevilor dela alte școli, însă nu vom neglija, dacă lucrările prezintă un interes sau nu. „Revista Noastră“ va fi pentru tinerimea școlară un mijloc bun de atenție și de puțină muncă.

BCU Cluj / Central University L. Comitetul redacției.

Dela societatea de lectură

Sedința a V-a din 7. Februarie 1925. Prezidează:
R. Paul cl. a VIII-a.

Fără să ne lăudăm, dar anul acesta am avut ședințe cari ni-au întrecut mult așteptările. Munca elevilor s'a concentrat nu numai asupra literaturii Române, ci și asupra literaturilor străine și a diferitelor curente, cari au pornit de pe aiurea și s'au abătut și pe la noi (simbolismul). Încercarea de a ne introduce în literatura străină (Începută de Massim cl. a VI-a prin „Blasco Ibanez“) a fost continuată de Albert Willner cl. a VI-a R. care în ședința aceasta ne citește lucrarea sa intitulată „Romain Rolland“.

Lucrarea lui Willner nu este o lucrare critică propriu zisă, ci are de scop de a releva din toate manifestările vieții lui Rolland, personalitatea acestuia. Ne arată armonia unică ce există între opera și viața lui Rolland. După părerea lui Willner, opera literară, afară de valoarea sa absolută artistică are o valoare educativă. Se accentuează această valoare educativă, analizând romanul „Jean Christoph“ și din acest punct de vedere, arătând astfel ideile umanitariste ale lui Rolland. În general Willner se oprește mai mult la analiza romanului: Jean Christoph, după părerea dânsului acesta fiind formula cea mai completă a personalității lui Rolland.

După terminarea obiecțiilor, cari n'au fost prea numeroase — lucrarea fiind chiar foarte bună, — urmează lucrarea lui Frumuziche Gr. cl. a VII-a A. „Influența slavă“. Dânsul cearcă să cuprindă în puține cuvinte un subiect prea vast și din această cauză s'au observat unele neajunsuri. Lucrarea se concentrează îndeosebi asupra epocii în care influența slavă a fost mai intensă, asupra locului unde ne-am întâlnit cu Slavii, asupra încreștinării noastre și asupra ocupațiilor noastre primitive. Toate acestea le dovedește cu argumente filologice. În general: lucrarea e o sinteză, în care lipsește elementul convingător.

Concentrarea atenției ascultătorilor este îndreptată mai mult asupra ultimului punct: „La mormânt“ poezie originală de M. Moldovan cl. a VII-a A. În toată poezia e analiza unui suflet desgustat de viață, îndurerat de pierderea iubitei. Durerea lui se potențează din ce în ce, până când eroul își pierde conștiința: „E nebun!“ Acțiunea depășește realitatea, însă prin sinceritate și muzicalitatea versurilor reușește îndeajuns să ne emoționeze. Plăcerea manifestată prin aplauze de simpatie, ne dă dovadă că nu mai e nevoie de obiecțiuni.

Al. Roșca
secretar.

Conceptia Clasicismului

— Paul Radu cl. VIII. —

Un fel anumit prin care o clasă de scriitori își inchipue că trebuie să se prezinte opera literară ca fond și formă, constitue o așa zisă școală literară.

În cele ce urmează, voi trata despre una din aceste școli, sau curente literare : clasicismul.

Pentru prima oară apare la Greci în Iliada și Odiseea lui Homer. Acesta a fost clasic în mod inconștient.

Când liter. greacă însă ajunge la apogeu, în timpul lui Pericle, se reglementează și clasicismul. Regulele de conducere a acestuia se bazează pe estetica filozofului grec, Platon. El arată mijloacele artistului de a crea frumosul în artă.

Printr'o asemănare poetică Platon susține că există două lumi — una *reală*, pe care o percepem cu simțurile, alta ideală, pe care o percepem numai cu ajutorul minții. Lumea reală este cea din jurul nostru, iar cea ideală se găsește în afară de această lume, pe undeva, în sferile corpurilor cerești (este numai o asemănare poetică). Lucrurile din lumea reală sunt supuse unei veșnice schimbări și nu sunt niciodată perfecte ; cele aparținătoare lumii ideale sunt neschimbătoare și perfecte. Fiecărei realități din lumea lucrurilor senzibile îi corespunde în cea ideală, un model perfect pe care se silește să-l copieze și să-l ajungă. Nizuește să se apropie, dar niciodată nu poate să-l ajungă, fiindcă arta, zice Platon, (care deja avea modele de artă clasică) are de scop să ne înfățișeze prin opere lucruri cât mai perfecte, ea nu trebuie să copieze natura care este schimbătoare și deci neperfectă, ci să-și aibă izvorul în lumea ideală. Acesta este principiul fundamental al clasicismului.

Să vedem acum ce a înțeles Platon prin lumea ideală ? Prin această lume Platon a înțeles lumea din mintea noastră, în care omul are modelele perfecte ale tuturor lucrurilor din natură. Aceste modele omul și-le face cu ajutorul raționamentului. Din mai multe lucruri de acelaș fel din natură artistu

scoate numai părțile perfecte, lăsând la o parte defectele. Din aceste părți perfecte el își face în minte un ideal, care nu se aseamănă cu nici un lucru din natură, dar conține în sine însușirile unei clase de lucruri. Un sculptor pentru a face statuea unui erou alege ca model părțile perfecte dela mai mulți indivizi, căci unul singur nu le posedă pe toate în acelaș grad de perfecțiune. Fiecare om își formează în minte câte un ideal pentru fiecare real. Toate aceste idealuri sunt în mintea omului; acolo e și lumea ideală a lui Platon. Din această teorie s'a scos regule fundamentale pentru arte. Artele și deci și literatura să nu înfățișeze lucruri reale ci ideale perfecte, plătuite de mintea artistului. Statuele grecești nu le poți identifica nici asemena indentic cu vre'un individ din societate. Ele sunt întruchiparea acelei persoane, care există numai în lumea ideală a sculptorului artist.

Plecând dela acest principiu clasicii au scos și alte regule estetice și anume :

1. Literatura clasică să nu înfățișeze persoane sau caractere din societatea de jos sau de mijloc; pentru că asemenea persoane nu sunt nici trupește nici sufletește perfecte. Persoanele se vor scoate din clasele aristocrate ale națiunilor. Din acest motiv arta clasică greacă are un caracter aristocratic făcută pentru aristocrație. Și chiar atunci când avea nevoie de ex. de un sclav, atunci autorul îi dădea calități de aristocrat. Sclavul vorbea în figuri poetice ca un om din clasa înaltă.

2. Al doilea principiu al clasicilor e următorul: fiindcă oamenii culti din clasa superioară au obiceiul să-și arate sentimentele lor prin rezonamente și nu prin gesturi și fapte ca un incult de aceea clasicii au spus: „Persoanele puse în scenă (piesă teatrală, epopea) să-și de-a pe față sentimentele prin discursuri adeseori, foarte lungi sau prin monoloage în cari fiecare persoană își analizează propriile sentimente de cari e stăpânită. Își argumentează sentimentele prin raționamente. În schimb persoanele săvârșesc puține fapte încât acțiunea într'o scriere clasică e totdeauna săracă în evenimente. În felul acesta lupta dramatică se înâmplă mai mult în sufletele persoanelor prin discuții și raționamente decât prin fapte. Acest principiu a făcut pe clasicii să țină mai mult la frumos decât la adevăr (natural). Pentru că e mai frumoasă o operă de artă, în care sunt discursuri, argumentări agere și inteligente spuse în limbă frumoasă și aleasă și stil elegant decât desfășurarea de fapte sau în-

tâmplări. În schimb însă orice om fie cult, fie incult, când e stăpânit de sentimente puternice, natural este să-și dea pe față aceste sentimente prin fapte nu prin vorbe. E nenatural ca un om stăpânit de un sentiment puternic să raționeze cu toată agerimea și să vorbească frumos și elegant, fiindcă sentimentele puternice tulbură raționamentul și zăpăceze pe om. Acest principiu din punct de vedere psihologic este fals.

3-lea principiu: Cu cât omul este mai cult cu atât forma în care își spune ideile și sentimentele este mai îngrijită mai elegantă și mai estetică și fiindcă clasicii înfățișau oameni culti de aceea ei au dat mai multă atenție formei decât fondului, în operele lor. Adică — ei au ținut foarte mult ca în scrierile lor să fie cel mai perfect stil, care să îndeplinească toate condițiile, corectitudine, claritate elegantă, scurtime, simplitate — perfecțiunea artistică, — deasemenea țineau ca limba să fie cea mai perfectă și cea mai bogată limbă literară. Chiar persoanele inculte puse în scenă să vorbească în limba literară corectă și nu dialectală. În fine, pentru ca forma să fie și mai perfectă au întrebuițat în toate felurile de scrieri literare *versul*. Au scris în versuri epopee, a căror loc îl ține astăzi romanul, piese teatrale, poezii lirice epice și didactice.

4-lea. Pentru ca o scriere literară ca epopeea sau ca piesa teatrală să fie cât mai perfectă, clasicii căutau să le facă cât mai condensate. Pentru acest scop ei cereau (de la piesa teatrală) unitate de acțiune, timp și loc; toate faptele din piesă să ducă în mod gradat la desnodământul final. Și prin aceste trei unități, clasicii au ținut mai mult la frumos decât la natural

Clasicii au creat reguli severe de stil, limbă literară și o foarte mare variație de versuri. Au prescris pentru fiecare fel de poezie, un anumit fel de vers. Aceste versuri erau o foarte mare piedică pentru autor. Din această cauză clasicismul a ajuns la decadentă și a fost părăsit. O altă cauză, care a făcut să decadă clasicismul a fost principiul lor de a nu întrebuița ca personajii decât oameni de înaltă situație. Scriitorii au fost nevoiți să trateze mereu despre aceleași persoane și astfel se imitau. Din cauza aceasta literatura latină a imitat pe Greci și tot așa clasici italieni și francezi au imitat pe latini și greci. Clasicii francezii din timpul lui Ludovic XIV s'au distins pentru că puțini cunoșteau litera latină și greacă (Racine). — Voltaire a imitat pe Racine și Corneille; aceasta s'a simțit imediat și astfel ia sfârșit clasicismul în Franța, unde-și ajunsese și

culmea. O altă cauză a decadenței acestei școli este faptul că operile clasice nu puteau fi gustate decât de aristocrațiune. Dela începutul sec. XIX-lea încoace lumea s'a cultivat pe teren cultural și astfel publicul mare a simțit nevoia de a scrie să înțeleagă toți. Prin aceasta literatura aristocratică se democratizează cedând locul curentului Romantic.

(Va urma sub titlul Romantismul.)

Scrisori

după Victor Hugo.

O scrisorile dragostei mele! adâncul mormânt,
Beție ce îngheață! Și astăzi cântecul sfânt
In ghenunchi îl șoptesc —

O tinerețe! o singură clipă îndură-te iar,
Ca eu înțeleptul, cucernic să viu la altar
Să plâng, să jelesc!

Atunci era al vieții avânt, în vise împletit
Și cor de speranțe plutea, de minciună vrăjit —

Dumnezeu ți-eram ție! spunea al inimi-mi glas
Copil ce eram! — dar vai! — al omului pas —
De vreme-i trecut.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

O vremuri de doruri! de curioșii și viață,
S' aștepți în târziile nopți, s'apară din ceață
Năluca-i în drum

Etern să cuprinzi puterea vrăjitei iubiri,
Curată 'nălțare! sublima credinței clipiri
Din toate de-acum.
O. V.

Fantoma apelor

amicului meu D.

S'a scurs mult timp de atunci, dar amintirea o simt uneori atât de vie, că un fior de teamă o alungă departe. Incepuse câte o frunză să se desprindă dintre celelalte, să se legene de câteva ori în iluzia unui dans funebru și apoi să se aștearnă în țărână. Era semnul care îmi prevestea că toamna nu este departe...

Petreceam zilele în mijlocul pescarilor, al căror suflet voiam să-l cunosc cât mai mult. Găsiam atâta farmec, în viața simplă a acestor oameni, căroro liniștea apei și norocul ce le cădea în mreje, le umpleau inimile de bucurie și de cântece și căroro valurile încrețite le brăzdau fruntea de gânduri și de presimțiri. Mă simțiam cuprins de atâta mulțumire, stând între ei, roată împrejurul focului, ascultând glume vesele sau reminiscențe duioase. Ei spuneau întotdeauna câte ceva, din viața lor plină de întâmplări. Trăiam poezia apelor liniștite și a depărtării de haosul mulțimii; dar ceea din urmă seară petrecută acolo, mi-a lăsat ceea mai puternică impresie.

Contemplam apusul soarelui pe apă; un glob uriaș de foc, se scufunda într'o mare de argint, din care țâsneau nenumărate reflexe de lumină, cari făceau cortegiul podoabelor aceluia ce-și urma drumul fără zăbavă. Curând dispărură și ultimele raze, cari luară cu ele reflexul roșietic. Dunărea părea acum un balaur gigantic ce merge încet și în a cărui solzi, stelele din înălțimi albastre se priviau surâzând. Peste malurile din față se așterneau din ce în ce mai des valuri de umbră și-apoi un vâl de întuneric le dădu înfățișarea unor forme stranie. Doi pescari bătrâni își fumau tăcuți lulelele, ceilalți adormiseră de mult. Liniștea ce acoperise totul, nu era ruptă decât de fâlfâirea vreunui stol de rațe, ce trecea grăbit. Sfințise și luceafărul de seară, ceea ce arată că era târziu... Un muget nedeslușit îmi trase atenția, dar nu înțelegi ce putea fi. Cei doi bătrâni își lăsară lulelele jos și păreau că ascultă încordați. După

câteva secunde auzii din nou un muget... un oo... lung, ce părea că se termină în „m“; ... „om“ îmi trecu prin minte imediat. Glasul acela sinistru îmi străbătu toate mădularele și ochii mi se pironiră inconștient, luați par'că de ceva nevăzut, către întunericul din față. Se mai repetă încă la intervale egale: părea că este vocea unei prăpăstii blestemată, unde împrejurul unui mormânt, se adunase strigoii și cântau un „aleluia“ trist. Aveam senzația că toată împrejurimea este cuprinsă de duhuri rele și că semne ciudate mă cheameau spre umbrele din față. O greutate îmi apăsa pieptul și simțiam respirația din ce în ce mai rară, cași când, aerul nu mi-ar fi fost de ajuns. După un răstimp întorsei capul spre cei doi bătrâni, păreau că ascultă în genunchi evanghelia în biserică. Unul făcu o cruce, și la lumina albăstrui ce o aruncau cărbunii, văzui pe fața lui întipărită o teamă și o grije adâncă, apoi cu un oftat zise „Alungă Doamne ceasul rău...“

Rupsei tăcerea și-l întrebai ce este ?

— „Cere apa om“, îmi răspunse, apoi privi în jos, părea că citește ceva tainic și cadăogă : iversity Library Cluj

— „In noaptea asta trebuie să se înece cineva...“

Cuvintele acestea : „In noaptea asta“ îmi păru ceea mai mistică sentință omenească. Un „oom...“ prelung răspunse fantoma nevăzută și glasul ei, ecoul îl duse departe, departe. Se stinse și apoi n'am mai auzit nimic. Imperiul păcei sfinte, acoperi totul...

A doua zi, când pornirăm cu luntrile în susul apei la pescuit, am întâlnit niște pescari căutând cu mrejele pe fundul apei un tovarăș, care în timpul nopții, vrând să arunce niște cârlige, s'a surpat malul cu el și s'a dus. . .

Am auzit povestindu-se în urmă, că această chemare sinistă a apei s'a mai auzit și se mai aude încă, iar la glasul ei răspunde câte o victimă a întâmplării. Eu însă, din noaptea aceea, am terminat cu serile frumoase, petrecute în mijlocul pescarilor și în clipe de singurătate, ca un refren îmi sună în minte două versuri, pe cari le-am citit nu știu unde :

„Un glas fatal pe toți ne cheamă,

„Spre Rosmersholm cine ne'ndreaptă?...“

Ovidiu Vassu.

ISUS

„Între tine și Dumnezeu nu se va mai
„face nici o deosebire.“ (Rena.)

Poporului Evreu i-a fost dat să nască în decursul veacurilor oameni, ori mai bine zis eroi, cari să uimească lumea cu geniul lor. Așa au fost: Moisi, Crist, Spinozza, Einstein, Heine ș. c. l. Dar Evreii nu i-au înțeles; Sinagoga l-a afurisit pe Spinozza mișelește, iar pe Crist l-au restignit. Mai sunt acești genii ai lor? La drept vorbind genii ies din sfera naționalității: națiunea lor e omenirea. Crist, Spinozza... sunt ai întregii omeniri, dar fiindcă Evreii se lapădă de ei, numai ai lor nu sunt acești genii...

Crist e un erou; întâiul între eroi. L-am putea numi erou ca divinitate, ca preot, ca profet, ca rege și ca poet. Geniul său a uimit pe o mulțime de oameni de seamă, a căror concluzii au fost aproape aceleași: Crist e mare, geniul său ne uimește. (Cățiva, între cari și Nietzsche, susțin contrarul. Ideile lui Nietzsche însă nu pot fi primite, căci sunt afirmările temperamentului său personal și creștinismul este cu totul opus temperamentului său. Rădulescu-Motru).

La noi s'a exprimat într'un mod admirabil asupra personalității lui Crist P. Cerna. El zice că Isus e un om erou, care s'a ridicat atât de sus prin răbdare. Se miră cum au putut să stea împreună atâta chin și atâta bunătate. (După meditația aceasta ajunge el mai târziu să zică, în poezia „Leo Tolstoi“, că „în iubirea fără margini este marginea durerii“.)

Nu putea să fie Dumnezeu căci „Dumnezeu plutește 'n veci de-asupra suferinții“. El nu ne poate înțelege plânsul. Totuși Isus își are lumea lui, la care mintea omenească cu greu poate să ajungă. El și-a ales destinul cel mai greu: să îmblânzească pe oameni prin iubire. A sângerat pe negre căi „sub umilinți ce nu le știe cerul“. Dar umilința este un fel mai nobil de vitejie (Carlyle). El mângăie pe cei slabi și goi: lasă drum de zâmbet pe unde trece,

Intreaga concepție a lui Isus izvora de-a dreptul din imaginație (Wilde), de aceea Cerna îl numește „cel mai mare dintre visători . . .“ El consideră ca o pată pe viața lui Isus ideea că s'ar fi înălțat la cer, fiindcă sufletul lui nu putea să meargă, la cei senini și fericiți din cer,

„Când jos prin murmură de chin și rugă
„Atâtea brațe tremură și-l cer . . .“

Isus a murit. Trupul lui se ascunde în pământ, dar umbra-i e veșnic printre noi. Odihna lui atunci va fi deplină, atunci va zâmbi el împăcat, când liniștea cerească va stăpâni inimile oamenilor, când nu va fi nici chin nici rătăcire. Când îți vei vedea visul împlinit

„Atunce numai ingerul hodinii
„Va cobori subt ochiu-ți înțelept:
„Îți va culege de pe frunte spinii
„Și-ți va închide rănile din piept“.

(Fragment din dizertația „P. Cerna“).

BCU Cluj / Central University Library Cluj Al. Roșca.

Dorință

D-rei C.

In drumul casei tale
Te-am întâlnit de multe ori,
Când îmi ieșai zâmbind în cale,
Ascunzătoare de comori.

Când te-așteptam așa pe tine
In ritmul pașilor sonori
Nu vream decât să faci din mine
Desvăluitorul de comori.

A. Oprișiu.

Frumoși-ți ochi . . .

— Elenei —

după Ch. Baudelaire.

Frumoși-ți ochi sunt oboșiți copilă!
Rămâi așa, făr' să-i deschizi, învinsă . . .
În poza asta leneșe, trândavă,
În care de plăceri ai fost surprinsă.

Afară apa, ce'n suspine râde
Și nu-și oprește nici o clipă sborul,
Îmi întreține - atât de dulce - extazul
În care azi m'a adâncit amorul.

O tu, care faci noaptea prea frumoasă,
Mă lasă, aplecat pe sânu-ți dulce
S'ascult eternul murmur, ce șoptește
Al apeii ce 'n avuz vrea să se culce . . .

O, noapte, binecuvântată lună,
Copaci ce-adăpostiți în frunze șoapte,
Melancolia voastră - atât de sfântă
Îmi oglindește - amorul meu . . . E noapte.

Alexandru Roșca.

III

O noapte! rece noapte!

O noapte! rece noapte!
Cu stelele aprinse,
Veghezi deasupra mării,
Cu valurile stinse.

Cu brațele spre cer
Stau codri 'ncremeniți
Făcându-și ruga nopții
De boltă ademeniți . . .

O noapte! rece noapte!
Eu pacea ta adâncă,
O simt cum vine 'n suflet.
Și orice gând mi-alungă . . .

Ovidiu Vassu.

Obiceiuri din Oltenia

Pagina Folkloristică

Intr'o zi secetoasă de Iulie, pe când mă aflam retras din cauza căldurii într'un colț mai răcoros din fundul grădinii, fusei atras de niște țipete și văicăreli asemănătoare acelorora cu cari bocitoarele însoțesc morții până la locașul de veci. Ne știind nimic de cele ce se petreceau și curios de a afla cauza, alergai repede în ulița vecină din partea căreia veneau bocetele.

Ce se întâmplase? O puzderie de copii de toate mărimile, rânduți după forma unui cortegiu mortuar, treceau trăgând după ei un cărucior către pârâul din vale și care, după câte se vedea era cauza întregii gălăgii. Mare îmi fu mirarea când văzui pompa deosebită cu care era însoțit căruciorul. Fiecare dintre ei se străduia să îndeplinească cu smerenie și seriozitate câte un rol așa cum se obișnuște la înmormântările adevărate. Unii duceau crucea și prapurii. Alți cădelnițele și sfeșnicile purtătoare de tămâe și lumânări. Toate erau închipuite și meșteșugite în miniatură, după orânduiala care se obișnuște la asemenea împrejurări. Până nici preotul nu lipsea. Un băețas mai mare îmbrăcat în strae asemănătoare celor preoțești, pășea cucernic în urma crucii, fredonând o melodie nazală de prohodire.

Imediat după inchipuitul preot, doi copii mai mici trăgeau căruciorul, pe care se plecau bătându-și pieptul și scoțând țipete puternice, o mulțime de fetițe cari simulau pe bocitoarele.

Cu cărpe cernite pe cap și cu părul despletit în semn de doliu, urmau căruciorul bocindu-se și strigând mereu —

Tata'l soarelui a murit
Muma ploii a înviat.

Apoi, cortegiul se termina cu un șireag nesfârșit de copilași cari se țineau și ei după mulțime, neînțelegători de cele ce se petreceau. Nu știu cum dar în fața unui asemenea tablou, îmi veni a râde și mă cuprinsese curiozitatea să aflu și eu ce vrea

să însemneze procesiunea aceasta. li lăsaî pe toți să treacă înainte, și o luai ușor pe urma lor urmărindu-le pas cu pas toate mișcările pe cari le făceau.

Dintr'o curte vecină o femeie le eși înainte și aruncă o găleată cu apă în calea lor. Le spuse apoi câteva cuvinte, pe cari eu nu le înțelesei și se luă și ea după ei în curs spre pârâu. Crezând că dela aceasta voi putea căpăta lămuririle necesare, iuții pasul și ajungând-o, o întrebai că ce vrea să însemneze această procesiune. Cu o nutră mirătoare se uită la mine lung și foarte serioasă îmi spuse că este „Muma Ploii“ și văzând că eu nu pricep nimic, căută să mă facă să înțeleg. Îmi spuse că ce? eu nu văd că de trei luni n'a mai dat picătură de ploaie, că s'au uscat bucatele pe câmp și că mare mânia dumnezeiască s'a abătut asupra satului, că ea de când este n'a mai pomenit asemenea uscătură. De două ori a ieșit cu popa la țarină întreg satul, făcând slujbele de ploaie și n'au isbutit să înduplece mânia lui Dumnezeu. Și dacă au văzut că toate sunt de prisos, au pus copiii din sat să facă „Muma Ploii“ doar de s'o îndura Dumnezeu de ei, că sunt curați la inimă și fără de nici un păcat pe suflet. Și apoi începu ea să-mi istorisească obiceiul mai amănunțit, așa cum se adună toți copiii într'un loc la câte o femeie mai bătrână și cum acolo fac două chipuri de lut, unul închipuind pe tatăl soarelui, iar altul pe muma ploii. Dacă este secetă mare se duc să-l îngroape pe tatăl soarelui într'un loc cu apă multă pentru ca să piară arșița soarelui și să curgă ploile într'una ca izvoarele. Iar dacă este timpul prea ploios atunci se inversează cazul, ducând de data acesta pe muma ploii să o îngroape, într'un loc uscat pentru ca să sace izvoarele ploii și să se svânte pământul.

Pe ne observate ajunserăm și la pârâul din vale și după ce trecurăm podul, ne îndreptarăm spre izvorul din dreapta unde se grămădise tot convoiul de copii în jurul unui dintre ei, care săpa o groapă lângă apă. Femeia după ce mă îndemnă să mă duc să i privesc mai de aproape, dete binețe și se îndepărtă spre un izvor ca să-și ia apă. Puțin câte puțin reușii să mă strecor printre rândurile copiilor și cerându-mi permisiunea de a lua parte și eu la solemnă îngropăciune, începui să cercetez amănunțit căruciorul cu pricina. Înconjurat de flori și verdeață zăcea așezat într'un coșciug, cu fața în sus, cu mâinile împreunate pe piept, o păpușică din lut lungă cam de o palmă, îmbrăcată în straie bărbătești. O altă păpușă de același material

și aceleaș dimensiuni, îmbrăcată în strae femești stătea în picioare la capul răposatului, ținând în mâna dreaptă o floare. După ce groapa fu gata „popa“ veni și luând capacul coșciugului, astupă pentru totdeauna pe nefericitul „tată al soarelui“ și îngâîă iu-i o veșnică pomenire, îl coborâ în locașul de veci. În acest moment fetele toate deteră țipătul cel din urmă, strigând din toate puterile către sat.

Tatăl soarelui a murit
și Mama ploii a învoiat.

După ce îi făcură un mormânt frumos, îi pusesă o cruce la cap împodobită cu flori și cu coroane și îi ocoliră înormântul de trei ori cu fum de tămâe.

Pe Muma ploii o așezară în picioare la capul răposatului răzimată de cruce.

Câteva fetițe alergară în grabă să care apele mortului iar ceilalți după ce se spălară pe mâini, începură să se retragă pe la casele lor, cu speranța în suflet de o cât mai apropiată ploae.

Mircea Enătescu.

cl. VIII.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CRONICA MĂRUNTĂ

Premierele Teatrului Național

Mărgeluș, comedie în 3 acte de Herz.

Insufletită prin jocul artiștilor și complet lipsită de concepție de realizare și de idei, s'ar putea numi o scenă banală de replici vulgare. Autorul probabil a avut sugestia, că face un joc de spirite interesante, noi însă n'am putut reține decât cuvinte banale și un subiect atât de comun. Un fiu de ministru își aduce ca funcționară în biroul de-acasă al tatălui său, iubita lui, o fată săracă dar cinstită, cu care avea un copil. Părinții lui nu știau nimic despre legătura aceasta și el face aceasta, ca fata să-și câștige simpatii în familia ministrului și astfel să poată obține consimțământul de a se căsători

cu ea. Desnodământul comediei are loc în actul al II-lea când părinții află legătura (dintre fiu și funcționară) și ar fi firesc ca piesa să se termine; dar se mai adaogă un act, în care părinții trebuie să fie înduioșați de Mărgeluș, copilul fiului lor și apoi să aprobe căsătoria.

Autorul are impresia că se desprinde din această comedie o critică aspră asupra persoanelor ministeriale. Este foarte firesc ca miniștrii să fie prezențați ca vitioși, pățimași coruptibili etc., dar nu trebuie să li se uite nota intelectuală căci altfel îi confundăm cu... patruzezii.

Di Herz imaginează miniștrii la instrucție cari nu știu să se iscălească, și la Domenii cari nu știu să lege două cuvinte. Și exagerația are limită.

Magistrații

Piesă în 4 acte de Brieux.

O piesă tezistă pentru că vrea să arate psihologia unei clase, clasa magistraților. Sunt două personaje cari reliefează problema pusă; I. judecătorul Mouzon reprezintă întreaga clasa a magistraților, lipsită de umanitate pentru care în orice acuzare, trebuie să găsească un delict, o crimă. II. Procurorul Republicei Vagret, care în fața unui fapt concret, (un acuzat fără vină) se trezește în el conștiința umană care învinge pe cea de magistrat. Această trezire de conștiință se naște în sufletul lui, când el acuză pe Etchepare, bănuț de crimă și el cerea juraților ca să dea capul acestuia, ghiloutinei. A observat că nu făcea aceasta în interesul societății ca s'o apere și s'o scape de criminali, ci pentru că voia să-și învingă rivalul, un avocat, care pleda spre a scăpa pe acuzat. Realizarea problemei se depărtează de multe ori. Așa actul I n'are legătură cu celelalte, actul II-lea neobișnuit de lung, (nu cred să fi asistat publicul la un act atât de lung și plictisitor) se reduce tot la scoaterea unui „da“ din partea acuzatului, suprema satisfacție, pe care o așteaptă jud. Mouzon. Prin diferite întorsături și prefăcătorii, cel acuzat, deși nevinovat, era să-și atribue crima pe socoteala lui.

Deznodământul are loc în actul III-lea când procurorul își face datoria de om, învingând pe cea de magistrat. Dacă acțiunea s'ar opri aici, problema „Magistrații“ s'ar termina, însă mai vine un act, care arată urmările procedurii magistraților și care aduce cu el o nouă problemă, care precumpănește pe cea dintâiu, anume că Justiția* face din oameni cinstiți criminali, cuvinte și fapt, pe care îl împlinește Jeanette so-

* Se înțelege felul cum interpretează Magistrații Justiția.

ția lui Etchepare, când omoară pe Mouzon. Urmările, autorul ar fi trebuit să ne pregătească să-le întrevădem. Plutesc deasupra acestei piese o mulțime de idei, dar și o nelămurire. Bogată în idei, dar lipsită de concentrare și de dramatism, este caracterizarea acestei piese. Se remarcă minuțiozitatea, cu care a interpretat dl Neamțu-Ottoneț pe jud. Mouzon; în dl Psata, pe care eram obișnuiți să-l vedem cu acelaș calm, în toate rolurile, în rolul lui Etchepare a exprimat o puternică luptă sufletească și o energie exterioară. Nu este nimic de zis împotriva jocului d-lui Braborescu. Dna Bârsan a interpretat pe Jeanette cu sugestie.

O. V.

Oedip vinovat ?

Voința umană se ridică poate pentru întâia dată la Greci, ca să zdrobească lanțurile pe cari i le impuse Divinitatea. Lupta internă sufletească, se dădu cu îndârjire. Rezultatul acestei frământări — cum zice d. Papacostea — a fost tragedia, care în general avea ca fond zdrobirea voinței omenești. Capod'opera acestui gen e „Oedip rege“, în care Sophocle concretizează ideia eternei înfrângerii a omenirii în luptă cu divinitatea, prin dramatizarea vieții, — sau mai bine zis a unei zvârcoliri din viața nenorocitului Oedip.

Eroul e mare, iubitor de dreptate și totuși cade pradă destinului. Faptul acesta a îndemnat pe mulți, ca să-i caute o vină: „Oedip e vinovat!? El cade fiindcă are pasiuni: violența și curiozitatea...“

Curiozitatea imputată lui Oedip nu e cauza înfrângerii lui. Împlinirea destinului nu consta din faptul că eroul e conștient de crima sa, ci din crima însăși: patricidul și incestul. Cum am spus, piesa ne arată lupta dintre om și divinitate (Oedip fiind luat ca un reprezentant al omenimei), care se în-

cape atunci când Oedip vrea să se împotrivescă oracolului. În luptă învinge destinul, fiindcă Oedip înfăptuiește crima. Dar dacă Oedip n'ar fi curios, deci n'ar fi știut niciodată că e vinovat? Destinul tot se împlinea și ideea piesei era realizată prin faptul că Oedip nu poate să se împotrivescă voinței divine. Deci nu putem considera curiozitatea lui ca o cauză a nenorocirii, ci ca un mijloc artistic al dramaturgului, prin care aduce pe Oedip la cunoașterea realității — cu un patetism caracteristic tragediilor antice — și astfel intensifică sentimentul de milă și de groază.

Oedip cade nevinovat. Voltaire are tot dreptul să spună în piesa sa:

„Impitoyables dieux, mes crimes sont
[des vôtres,
„Et vous m'en punissez . . .“

Savator Cupcea.

Iubirea lui Eminescu.

Paul Radu.

Eminescu a iubit mult. Nu pe una singură, căci prea a fost puțin om și prea a fost „pătruns de lumea ideală“ cum zice Măiorescu; el adora acești demoni ca pe niște realizări pământești a prototipului său platonice. Nu lupta cu egoism brutal, pentru posesdarea uneia, ci admira cu generozitate tot ce găsea frumos în femei. Așa a fost iubirea lui Eminescu în înalta concepție a personalității sale. Și dacă o Veronica Micle i-a dat prilejul unei astfel de iubiri tot astfel o Ileana sau o Marie, atunci când era băeat desfătat la casa părințească, a strâns-o el în

brațe și-a sărutat-o omeneste. Iată cum în depărtarea vremurilor din copilărie, din mijlocul unei vieți în care el nu se mai recunoaște, iată cum cântă Eminescu cu picuri de lacrimi vremurile când cineva îi era dragă:

(Convor. literare anul 36—1902).

I.

O dulce inger blând
Cu ochi uimiți de mari
La ce mai reapari
Și'ngreui al meu gând?
Părea că te-am uitat
Că n'oi mai auzi
Că mi-amintești vre'o zi
Din viața mea de sat.

II.

Mai poți să-ți amintești
Cum noi umblam desculți
Și tu steteai s'ascuți
Duiosese-mi povești.

Dar azi, când se părea
Că'n veci eu te-am uitat
Tu iar te-ai arătat
Că'n tinerețea mea.
Sufliarea ta ușor
Zburat-a reinviind
Și reîntinerind
Întâiul mea amor.

Să facem acum o apropiere de versuri:

„Și reîntinerind întâiul meu amor
„Din viața mea de sat
„Când noi umblam desculți.

Iată ceea a mai puternică dovedă că
întâia iubire a lui Eminescu a fost în
sat, la el acasă.

